

POLITIET

Politidirektoratet
Pb. 8051 Dep
0031 Oslo

sendes pr post og e-post

Deres referanse:

Vår referanse:
201300319

Dato:
27. mai 2013

HØRING – Endringer i straffeloven 1902 og straffeloven 2005 (personforfølgelse, voldtekt og andre seksuelle overgrep, formidling av prostitusjon, forberedelse til tvangsekteskap, foreldelsesregler mv.)

Innledning

En viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 8. februar 2013 vedlagt høringsnotat fra lovavdelingen av februar 2013 om endringer i straffeloven 1902 og straffeloven 2005. Høringsfristen er 1. juni 2013. Kripos er egen høringsinstans. Politidirektoratet har ved mail av 15. mars til alle politidistrikt og særorgan bedt om at eventuelle uttalelser sendes dit. Vårt svar sendes derfor via POD.

Høringsnotatet favner relativt vidt. Kripos innspill til høringen vil begrense seg til områder hvor vi har et særskilt ansvar og/eller hvor vi har tilstrekkelig erfaringsgrunnlag til å mene noen om de foreslåtte endringer. Vår uttalelse følger systematikken i høringsnotatet, slik at vi fortløpende tar for oss de punkter vi har kommentarer til.

Til høringsnotatet punkt 4; Utforming av gjerningsbeskrivelsen i voldtektsbestemmelsen

Departementet ber om høringsinstansenes tilbakemelding på om gjerningsbeskrivelsen i voldtektsbestemmelsen bør endres for å fange opp alle tilfeller av ufrivillig seksuell kontakt. Det vises til at det i regjeringens handlingsplan mot voldtekt 2012-2014 inngår som tiltak nr. 30 å vurdere utformingen av voldtektsbestemmelsen, herunder spørsmålet om samtykkeregulering. Videre henviser høringsnotatet til en anmodning fra FNs kvinnediskrimineringskomite om å utforme voldtektsbestemmelsen slik at manglende samtykke gjøres til det sentrale vurderingstemaet i bestemmelsen.

Kripos

Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet
Brynsalléen 6, Postboks 8163 Dep, 0034 OSLO
Tlf: 23 20 80 00 Faks: 23 20 88 80
E-post: kripos@politiet.no

Org.nr.: 974 760 827

I høringsnotatet side 33 første avsnitt uttaler departementet at det *"fastholder i utgangspunktet de vurderingene som ble gjort i Ot.prp. nr. 22 (2008-2009)"*, og som er oppsummert i høringsnotatet punkt 4.4. Kripos slutter seg også til disse vurderingene, og mener det ikke er grunnlag for å konkludere annerledes nå. En finner spesielt grunn til å bemerke at anmodningen fra FNs kvinnekommisjon – slik den gjengis i høringsnotatet – etter vår oppfatning ikke røkter ved tidligere vurderinger. Någjeldende voldtektsbestemmelse favner videre enn seksuell omgang som oppnås ved *"force or violence"*, jf. anbefalingen gjengitt i høringsnotatet side 24 siste avsnitt. Vertidosaken som komiteen henviser til i sin anmodning til Norge synes ikke å være sammenlignbar med hvordan straffeloven § 192 anvendes av norske domstoler.

Alternativet *"truende atferd"* var nytt ved revisjonen av § 192 i år 2000, og det rekker videre enn det tidligere vilkåret om å fremkalle frykt for noens liv eller helse. Fra Ot.prp. nr. 22 pkt. 7.5.1.1 side 216 første spalte hitsettes:

"Den truende atferden kan komme til uttrykk verbalt eller på annen måte. Det er ikke nødvendig at trusler går ut på å gjøre noe straffbart. Også trusler om avsløringer, rykter osv. kan omfattes".

Slik Kripos kjenner rettspraksis fra de senere årene, blir dette vilkåret tolket relativt vidt, slik at en gjennom lovendringen i 2000 oppnådde en reell utvidelse av voldtektsbestemmelsen. Sammen med tilføysen i § 192 første ledd bokstav c får alternativet *"truende atferd"* et enda videre anvendelsesområde, herunder er det praktisk anvendelig på overgrep begått over internett. Departementet har i høringsnotatet side 32 femte avsnitt fremhevet at det kan være behov for lovendring dersom det viser seg at ufrivillig seksuell kontakt skjer i andre situasjoner enn tidligere. Internettrelaterte seksuelle overgrep er eksempel på handlinger som først har aktualisert seg de senere årene. Straffeloven § 192 er i utgangspunktet anvendelig i disse sakene, idet første ledd bokstav c rammer den som får noen til å ha seksuell omgang med en annen eller utføre tilsvarende handlinger med seg selv. Den truende atferden kan i disse tilfellene formidles via internett. En viser eksempelvis til LE-2011-120581. Slik vi vurderer det er den någjeldende voldtektsbestemmelsen tilpasset dagens virkelighet.

Terskelen for hva som anses som *"truende atferd"* er i praksis relativt lav, særlig hvor fornærmede er mindreårig. Det skal normalt ikke mye til før handlingen subsumeres som voldtekt. Samtidig må det av hensyn til tiltaltes rettssikkerhet være ført bevis ut over enhver rimelig tvil for at den seksuelle omgangen var ufrivillig fra fornærmedes side, og det må være ført bevis ut over enhver rimelig tvil for at tiltalte har utvist nødvendig subjektiv skyld i forhold til dette. I sin bevisvurdering må retten ha noe konkret, påviselige å bygge på for å kunne konkludere med at skyldkravet er oppfylt, og retten må føle seg overbevist om tiltaltes skyld. Det er politiets- og påtalemyndighetens oppgave å etterforske slik at faktum blir tilstrekkelig opplyst for retten. Dersom faktum av ulike årsaker ikke er tilstrekkelig opplyst, skal tvilen gå i gjerningsmannens favør. Slik må det fortsatt være. De grunnleggende beviskravene kan ikke endres eller lempes på gjennom en utvidelse av voldtektsbestemmelsen. Ufrivilligheten må nødvendigvis ha kommet til uttrykk på en måte som gjør at retten kan fastslå subjektiv skyld hos gjerningspersonen. Hvis retten er i tvil om hvorvidt den seksuelle omgangen faktisk var ufrivillig og/eller hvorvidt tiltalte på gjerningstidspunktet forstod eller måtte forstå dette, må resultatet bli frifinnelse.

Slik voldtektsbestemmelsen i dag er utformet vil den fange opp de aller fleste tilfeller hvor det kan bevises at den seksuelle omgangen var ufrivillig fra fornærmedes side. For øvrig har

§ 192 første ledd bokstav b en ordlyd som antas å fange opp i alle fall noen tilfeller som bokstav a eventuelt ikke dekker (og som den foreslåtte endringen kanskje heller ikke ville dekket). Kripas kan vanskelig se at den foreslåtte endringen i ordlyden i § 192 vil føre til flere domfellelser for voldtekt.

Kripas er på denne bakgrunn uenig i den foreslåtte endringen i voldtektsbestemmelsen.

Til høringsnotatet punkt 7; Handlinger likestilt med seksuell omgang og endringer i samleiedefinisjonen

I Ot.prp.nr. 22 (2008-2009) pkt. 7.4.3. på side 213 uttales at samleiedefinisjonens funksjon først og fremst er å koble sammen bestemte typer seksuell omgang med bestemte rettsvirkninger, særlig strengere strafferammer, som igjen har betydning for foreldelsesfristen. I stedet for at rettsvirkningene knyttes opp mot en samleiedefinisjon, kan de i stedet knyttes direkte til utvalgte handlinger. Slik unngår en unaturlige språklige konstruksjoner. Denne løsningen er valgt i straffeloven § 2005, som følgelig ikke har noen bestemmelse tilsvarende § 206.

Etter gjeldende rett har det direkte betydning for foreldelsesfristen hvorvidt gjerningspersonen har penetrert fornærmede med fingrene eller med en gjenstand, idet det bare er sistnevnte som omfattes av samleiedefinisjonen og gir en forhøyet strafferamme på fengsel inntil 15 år. I avhør – herunder dommeravhør av barn – vil derfor spørsmålet om hva som ble brukt til å penetrere være et av flere forhold som må belyses. Hvis barnet er sikker på at det ble penetrert, men usikker på om voldtektsforbryteren brukte fingrene eller eksempelvis en kulepenn, kan ikke forholdet subsumeres som samleie. Etter Kripas vurdering er dette et unaturlig skille, som i gitte tilfeller vil være avgjørende for om en voldtektsforbryter kan straffes eller går fri (gitt at foreldelsesfristene opprettholdes). Innføring av fingre i skjede eller endetarmsåpning kan være et substitutt for innføring av penis særlig ved overgrep mot barn, men det er heller ikke upraktisk ved overgrep mot voksne. Hvor stort traume fornærmede blir påført som følge av overgrepet vil normalt sett avhenge av helt andre faktorer enn hvorvidt penetreringen skjedde ved bruk av fingre, penis eller gjenstand. At overgrepet skal kategoriseres som mindre straffverdig hvis gjerningspersonen bruker fingrene til å penetrere fornærmede enn om vedkommende eksempelvis bruker en kulepenn framstår som inkonsekvent, og den alminnelige rettsfølelse taler med styrke for det knyttes samme rettsvirkninger til slike overgrep.

Europarådets konvensjon om forebygging og motarbeiding av vald mot kvinner og vald i nære relasjoner artikkel 36 forutsetter etter sin ordlyd at konvensjonspartene skal kriminalisere penetrering uten samtykke, "med einkvar kroppsdel eller gjenstand". Artikkel 36 skiller ikke mellom hvilken kroppsdel eller gjenstand som er brukt til penetreringen. Norge oppfyller konvensjonsforpliktelsen gjennom gjeldende lovgivning, men formuleringen i artikkel 36 kan kanskje tas til inntekt for at all penetrering uten samtykke i utgangspunktet bør anses like straffverdig.

Kripas foreslår etter dette følgende ordlyd i § 206 i stedet for det foreslåtte første og annet punktum: "Når bestemmelsene i dette kapittel bruker uttrykket samleie, menes innføring av penis i fornærmedes munn eller innføring av kroppsdel eller gjenstand i skjede- eller endetarmsåpning".

Til høringsnotatet punkt 8; Seksuelle overgrep mot barn under 14 år

Forslagene i punkt 8 dreier seg i hovedsak om en fremskyndet ikrafttredelse av allerede vedtatte bestemmelser i straffeloven av 2005, men det foreslås også enkelte nye endringer.

Forslaget i punkt 8.2., som omfattes av ny straffelov § 299, innebærer en større materiell endring, idet det innføres en ny kategori; "kvalifisert seksuell handling". Dette er ment å ramme de mest alvorlige seksuelle handlingene som i dag rammes av § 200. Det er vanskelig å ha noen sikker formening nå om hvorvidt denne løsningen vil fungere etter sin hensikt. En finner imidlertid grunn til bemerke at utfordringene med foreldelse, som beskrives i høringsnotatet side 50 og 51, også kunne vært løst ved en vedta en utskutt foreldelsesfrist for § 200-forholdene. Strafferammen i § 200 tredje ledd vil i de aller fleste tilfeller være tilstrekkelig høy for disse handlingene.

Departementet foreslår å endre både straffeloven av 1902 § 195 og straffeloven av 2005 § 299 slik at bestemmelsene klart rammer den som forleder to mindreårige til å ha seksuell omgang med hverandre. Kripos støtter dette forslaget. Slike handlinger er straffbare også etter gjeldende rett, dels ved at de omfattes av gjerningsbeskrivelsen i eksisterende straffebud, dels gjennom medvirkningstillegg. Hvis gjerningsmannens opptreden kan karakteriseres som "truende atferd" rammes det også av någjeldende § 192. Den foreslåtte lovendringen bidrar imidlertid til en klargjøring av regelverket. Kripos er av den klare oppfatning at en slik lovendring også må omfatte tilfeller hvor fornærmede er mellom 14 og 16 år. Det er etter gjeldende rett straffbart å medvirke til seksuell omgang mellom personer under 16 år, og det er etter vår oppfatning ingen grunn til å unnlate å klargjøre regelverket også for disse tilfellene.

Videre foreslår departementet å gjeninnføre barnets alder som et rent objektivt straffbarhetsvilkår. Vi støtter i utgangspunktet dette forslaget. Selv om det oppstilles et tilnærmet objektivt straffbarhetsvilkår, med unntak som i praksis tolkes meget snevert, vil det likevel være gjenstand for bevisførsel. Det er ikke upraktisk at tiltalte påberoper seg villfarelse om fornærmedes alder. Som departementet har uttalt i Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) side 259 første spalte, under punkt 7.16.3, vil en regel om at alderen er et objektivt straffbarhetsvilkår spare barnet for en belastende bevisførsel om fremtoning og oppførsel. Når det likevel ikke ble valgt en løsning med objektivt straffbarhetsvilkår i straffeloven av 2005 skyldtes dette avgjørelsen i Rt 2005 side 833. Etter EMDs dom i saken G mot Storbritannia stiller dette seg annerledes, og lovgiver bør nå sørge for at loven endres i samsvar med rettspraksis.

Vi ser imidlertid at et rent objektivt vilkår i noen tilfeller kan gi uheldige utslag. En tenker da særlig på internettrelaterte overgrep, hvor gjerningspersonen ikke har møtt fornærmede og ikke har hatt annen mulighet til å vurdere fornærmedes alder enn gjennom kommunikasjon på internett. Dersom fornærmede i et slikt tilfelle har oppgitt uriktig alder kan det stilles spørsmål ved om det bør få betydning for straffansvaret.

Forslaget om å utvide § 195 til også å omfatte «kvalifisert seksuell handling» innebærer at det objektive straffbarhetsvilkåret vil gjelde for flere typer handlinger enn før.

På denne bakgrunn bør det kanskje vurderes om det skal oppstilles en snever unntaksbestemmelse fra den foreslåtte § 195 tredje ledd.

Til høringsnotatet punkt 10; Foreldelse

I punkt 10.1.3 drøfter departementet om straffansvar for drap bør være unntatt fra foreldelse, og ber om høringsinstansenes syn på dette. Herunder bes det om høringsinstansens syn på hvilken vekt hensyn som taler for foreldelse av straffansvar bør ha, herunder hensynet til at bevis svekkes med tiden.

Innledningsvis uttales at *"departementet fastholder som utgangspunkt at straffansvar som hovedregel bør foreldes"*. Kripos er enig i dette utgangspunktet, og mener at unntak krever særskilt begrunnelse.

Det at menneskeliv utvilsomt er det viktigste rettsgodet vår straffelovgivning beskytter, er i seg selv et viktig argument for å fjerne foreldelsesfristen. Hensynet til lovbrysterne bør etter Kripos vurdering få liten eller ingen betydning i slike saker. De etterlattes behov for å få svar på hva som skjedde med fornærmede vil sjelden eller aldri forsvinne, og samfunnets behov for å oppklare drapshandlinger vil også vedvare. Motargumentet er den kjensgjerning at bevis normalt svekkes med tiden. For drapshandlinger trenger det imidlertid ikke å være slik. Handlingens grovhet gjør at eventuelle vitneopplysninger ikke nødvendigvis forringes. Det kan være ulike grunner til at vitner først velger å stå fram mange år etter at handlingen fant sted. Vitneprovet behøver ikke ha mindre bevisverdi av den grunn. Videre kan, som nevnt i høringsnotatet side 65 sjette avsnitt, den teknologiske utviklingen føre til at det er mulig å føre bevis lenge etter at det straffbare forholdet er begått og beslag er foretatt. Ved så alvorlige handlinger som drap vil normalt bevissikringen i initialfasen være grundig og omfattende. Dersom ny teknologi kan gjenskape informasjon fra beslaglagte gjenstander kan bevissituasjonen endre seg i gjerningspersonens disfavør. Det er gode grunner for å tillate at det i slike tilfeller gis mulighet til ytterligere etterforskning selv om det har gått lang tid. Dersom det likevel viser seg at bevisene ikke holder, må løsningen bli henleggelse etter bevisets stilling på påtalestadiet. I mange tilfeller vil en likevel komme nærmere et svar på drapsgåten enn om saken henlegges som foreldet uten at det gis anledning til å fremskaffe og vurdere de nye bevisene. Kripos mener på denne bakgrunn at argumentet med at bevis svekkes med tiden ikke veier tilstrekkelig tungt til å beholde foreldelsesfristen. Det faktum at våre naboland har valgt en løsning hvor drap ikke foreldes taler også mot å beholde foreldelsesfristen i norsk straffelov.

Dersom lovgiver velger å fjerne foreldelsesfristen for drap, er Kripos av den klare oppfatning at det heller ikke skal gjelde noen foreldelsesfrist for medvirkning. Det vil etter vår vurdering være en inkonsekvent løsning som kan føre til uønskede resultat. Det er ikke vanskelig å tenke seg tilfeller hvor medvirkningshandlingen er minst like straffverdig som drapshandlingen og hvor behovet for oppklaring er tilsvarende stort. I tilfeller hvor flere har samhandlet om drapet, og forholdet oppklares etter mange år, vil det være en lite heldig løsning dersom en eller flere kjente gjerningsmenn går fri fordi deres handlinger "bare" omfattes av medvirkningstillegget i § 233, mens andre straffeforfølges fordi deres handlinger omfattes direkte av gjerningsbeskrivelsen "forvolder en annens død". Det er flere eksempler i rettspraksis på domfellelser for medvirkning til drap i saker hvor ingen er dømt for selve drapshandlingen.

Videre er Kripos av den klare oppfatning at drapsforsøk må likestilles med fullbyrdet handling ved vurderingen av om foreldelsesfristen skal fjernes. Hvorvidt fornærmede dør eller overlever (og da kanskje med uhelbredelige skader) vil ofte være basert på

tilfeldigheter, og de samme hensyn som taler for å fjerne foreldelsesfristen for drap gjelder også for forsøk på drap.

Forsøk straffes som kjent mildere enn fullbyrdet forbrytelse, jf. straffeloven § 51. Hvorvidt dette betyr at foreldelsesfristen for drapsforsøk er kortere enn for fullbyrdet overtredelse er et spørsmål som fortsatt ikke synes å være avklart. Det samlede rettskildebildet kan imidlertid tolkes dit hen at foreldelsesfristen er den samme. Uansett hvilken foreldelsesfrist som i dag gjelder for drapsforsøk, er Kripos av den oppfatning at muligheten til å oppklare drapsforsøk uten hinder av foreldelsesfrist bør være lik muligheten til å oppklare fullbyrdede drap.

Endelig er Kripos av den oppfatning at dersom foreldelsesfristen for drapshandlinger fjernes, skal dette gjelde uavhengig av gjerningspersonens alder på gjerningstidspunktet. En støtter følgelig ikke en løsning tilsvarende den som gjelder etter svensk lov, jf. høringsnotatet side 66 femte avsnitt. De hensyn vi har pekt på ovenfor, som taler for å fjerne foreldelsesfristen, gjelder uavhengig av gjerningspersonens alder (selvsagt under forutsetning av at vedkommende er over den kriminelle lavalder). Eventuelle formildende omstendigheter grunnet gjerningspersonens lave alder må i stedet komme til uttrykk ved straffutmålingen.

I punkt 10.1.4 drøfter departementet om straffansvaret for seksuelle overgrep mot barn bør foreldes. I dag gjelder det en utskutt foreldelsesfrist, dvs den begynner først å løpe når barnet fyller 18 år. Departementet ber om høringsinstansenes syn på hvorvidt den utskutte foreldelsesfristen gir barn tilstrekkelig mulighet til å forfølge sin sak rettslig etter at de har fylt 18 år eller om det er behov for en regel om ikke-foreldelse for seksuelle overgrep mot barn. Det bes videre om høringsinstansenes syn på hvilken vekt hensyn som taler for foreldelse av straffansvar skal ha, herunder hensynet til at bevis svekkes med tiden, jf. høringsnotatet side 66, 8. og 9. avsnitt. Departementet foreslår konkret å fjerne fristen for foreldelse for straffeloven §§ 195 og 196.

§§ 195 og 196 omfatter forhold av svært ulik alvorlighetsgrad og ulikt omfang, og det er en vesentlig forskjell på strafferammen både innad i bestemmelsene og mellom dem. Overtredelse av § 196 første ledd straffes med fengsel inntil 6 år, mens § 195 annet ledd straffes med fengsel inntil 21 år. Det framstår ikke uten videre som en god løsning å fjerne foreldelsesfristen for begge disse bestemmelsene i sin helhet, og Kripos støtter ikke dette forslaget.

Den kjensgjerning at bevis normalt svekkes med tiden er ikke avgjørende for vårt standpunkt. Muligheten for at eventuelle saker som reises etter lang tid kan ende med frifinnelse og bli en ekstra belastning for fornærmede er heller ikke et avgjørende argument. Vi er imidlertid usikre på om det for disse to bestemmelsene er tilstrekkelig grunnlag for å gjøre unntak fra den klare hovedregelen om at straffansvar foreldes. Unntakene må fastsettes med varsomhet for å unngå en uthuling av hovedregelen. Er det riktig å fjerne foreldelsesfristen for frivillig seksuell omgang mellom en 15-åring og en 17-åring, mens en gjengvoldtekt av en 16-åring foreldes? Og hva med barn som utsettes for ikke-seksualisert vold som rammes av §§ 228, 229 og eventuelt § 219? Det å fjerne foreldelsesfristen for §§ 195 og 196 vil være et synlig tiltak som viser at lovgiver gir slike saker høy prioritet. En må imidlertid ta i betraktning at det også finnes en rekke andre alvorlige forbrytelser som det av ulike grunner kunne vært ønskelig å fjerne foreldelsesfristen for. Unntaket fra hovedregelen bør fortsatt være forbeholdt et fåtall forbrytelseskategorier.

Selv om § 195 nå foreslås definert som voldtekt, i samsvar med straffeloven av 2005 § 299, er det verdt å merke seg at bestemmelsen også rammer langt mindre alvorlige handlinger enn det en tradisjonelt forbinder med voldtekt. Dertil kommer at det samtidig foreslås å endre § 195 slik at også "kvalifisert seksuell handling" omfattes av bestemmelsen, i samsvar med straffeloven av 2005 § 299. Dersom dette forslaget vedtas betyr det at § 195 vil omfatte enda en kategori av seksuelle overgrep.

I denne situasjonen, hvor det foreslås flere lovendringer parallelt, er det vanskelig å overskue konsekvensen av å fjerne foreldelsesfristen for hele eller deler av §§ 195 og 196. Kripos mener derfor det er en bedre løsning å innføre utskutt foreldelsesfrist for flere forhold som begås mot barn under 18 år, jf. høringsnotatets punkt 10.2. Utskutt foreldelsesfrist begrunnes i andre hensyn, og vil i de fleste tilfeller avhjelpe utfordringene med at overgrep mot barn avdekkes på et tidspunkt hvor forholdet ellers er foreldet.

Kripos utelukker ikke at det på et senere tidspunkt kan være aktuelt å fjerne foreldelsesfristen for visse kategorier seksuelle overgrep mot barn, eksempelvis for enkelte deler av den nye straffeloven § 299. Vi finner det imidlertid vanskelig å konkludere nå med hvor omfattende dette unntaket eventuelt bør være.

Subsidiært, dersom lovgiver velger å fjerne foreldelsesfristen for §§ 195 og/eller 196, er Kripos av den oppfatning at dette også må gjelde medvirkning. I gitte tilfeller kan det være aktuelt å utmåle en strengere straff for medvirkeren enn for den som gjennomførte selve overgrepet, eksempelvis hvor medvirkeren aktivt har tilrettelagt for at overgrepet kunne gjennomføres. Å beholde foreldelsesfristen for medvirkning framstår lite konsekvent, og kan føre til uønskede resultater i praksis.

I punkt 10.2 drøfter departementet hvorvidt utskutt foreldelsesfrist skal gjelde for flere straffebestemmelser enn i dag. Kripos støtter departementets forslag på dette punkt, slik det kommer til uttrykk i forslaget til ordlyd i § 68 første ledd, jf. høringsnotatet side 82. I drøftelsen av om det bør innføres utskutt foreldelsesfrist for avvergingsplikten i § 139 uttales følgende på side 71, 7. avsnitt flg:

"Å endre reglene om foreldelse vil imidlertid ikke innebære at det alltid er mulig å straffeforfølge unnlatelsen i slike saker. Det kan være vanskelig å bevise hvilken informasjon en person satt inne med flere år tilbake i tid. Vitneavhør vil svekkes av at folk glemmer, og andre bevis kan det være vanskelig å få tak i. Dette bør imidlertid ikke forhindre at saker der det er tilstrekkelig bevis, kan straffefølges".

Denne uttalelsen er god og treffende, og har generell gyldighet for spørsmålet om utskutt foreldelsesfrist. Hovedhensynet vil i disse tilfellene være å styrke rettssikkerheten til mindreårige fornærmede, slik at disse sikres den samme muligheten til å få prøvd sin sak for rettssystemet etter fylte 18 år. Om bevissituasjonen er god eller dårlig vil – i alle fall inntil et visst punkt – avhenge av andre faktorer enn tidsforløpet.

I tillegg til de foreslåtte endringene tillater vi oss å reise spørsmål ved om det også bør gjelde utskutt foreldelsesfrist for overtredelser av straffeloven § 200 annet og tredje ledd. Bestemmelsen er blant annet anvendelig på internettrelaterte seksuelle overgrep, og det er ikke upraktisk at forholdet foreldes før det blir anmeldt. Foreldelsesfristen er nå 10 år, som følge av den forhøyede strafferammen i tredje ledd. Vår erfaring er at det sitter langt inne hos mindreårige å anmelde slike overgrep, idet de selv føler skyld for at de har latt seg forlede til å oversende nakenbilder og filmer eller utvise seksualisert atferd over internett. I

tillegg til selve overgrepet vil handlingen ofte medføre en vedvarende krenkelse av fornærmede ved at gjerningspersonen lagrer og eventuelt distribuerer bilder og filmer. Gitt at slikt materiale kommer i politiets søkelys mange år etter at det ble produsert, taler gode grunner for at muligheten til å straffeforfølge den opprinnelige forbrytelsen også bør være til stede. Som kjent er "kvalifiserte seksuelle handlinger" foreslått flyttet over til § 195. Vi antar at behovet for utskutt foreldelsesfrist i § 200 likevel er tilstede, idet bestemmelsen fortsatt har et vidt anvendelsesområde og omfatter handlinger som det ofte er vanskelig å avdekke uten fornærmedes hjelp.

Til høringsnotatet punkt 11; Advokat som skal vareta interessene til drepte barn

Kripos støtter departementets forslag på dette punkt, slik det kommer til uttrykk i den foreslåtte § 107h, jf. høringsnotatet side 77.

Til høringsnotatet punkt 12; Utvidelse av minstetid og tidsramme ved dom på forvaring for forbrytelser med strafferamme på fengsel inntil 30 år

Kripos støtter departementets forslag på dette punkt, med den begrunnelse som er gitt i høringsnotatet side 77-81.

Til høringsnotatet punkt 13; Inkurier

Under punkt 13 i høringsnotatet står følgende: "Departementet foreslår endringer for å opprette enkelte inkurier i straffeloven 2005 kapittel 26 om seksuallovbrudd". En antar at departementet egentlig har ment å "rette opp" allerede eksisterende inkurier, ikke "opprette" nye.

Til høringsnotatet punkt 14; Økonomiske og administrative konsekvenser

Høringsnotatet omhandler dels fremskyndet ikrafttredelse av lovbestemmelser i 2005-loven som allerede er vedtatt, dels endringer i vedtatte bestemmelser i 2005-loven og dels forslag om nye bestemmelser. For førstnevnte gruppe reiser det seg spørsmål om hvilke økonomiske og administrative konsekvenser en fremskyndet ikrafttreden får. Høringsnotatet berører i liten grad dette. For Kripos vil dette blant annet ha relevans i forhold til voldtektsgruppas mandat og virkeområde. Voldtektsgruppa ved Kripos ble etablert i 2010 som et prosjekt, jf. St.prp. 1 (2009-2010), og vil i løpet av 2013 bestå av totalt 16 personer. Mandatet varer ut 2013, og prosjektet skal evalueres i 2014. Som ledd i sin virksomhet gjennomgår voldtektsgruppa innrapporterte voldtektsanmeldelser fra politidistriktene i den hensikt å kartlegge modus og andre likhetstrekk i sakene, samt for å kunne bistå politidistriktene og/eller etterforske og iretteføre egne saker. I tillegg er det gjennom voldtektsgruppa etablert et nasjonalt fagmiljø. Dersom utvidelsen av voldtektsbegrepet nå trer i kraft, slik at § 195- forhold defineres som voldtekt, må det avklares om dette er ment å falle inn under voldtektsgruppas ansvarsområde. Gitt at voldtektsgruppa skal gjennomgå disse sakene på samme måte som § 192-sakene i dag gjennomgås vil det i praksis medføre et ikke ubetydelig merarbeid. Ifølge "Kommenterte strasaktall 2012" ble det dette året registrert i alt 4619 seksualforbrytelser, hvorav 1221 var subsumert som voldtekt eller forsøk på voldtekt. 530 saker var subsumert som seksuell omgang med barn under 14 år.

For øvrig kan en ikke se at de foreslåtte lovendringer får merkbare økonomiske eller administrative konsekvenser for Kripos. Enkelte av endringene vil, dersom de vedtas, medføre opprettelse av nye statistikkgrupper i registrene. Dette ansvaret tilligger Rådet for elektronisk straffesaksbehandling i POD.

En vil i denne sammenheng bemerke at det skaper visse utfordringer i forhold til statistikk og analyser når det gjøres endringer i straffebestemmelser slik som foreslått i for eksempel § 204a, hvor bokstav c ifølge forslaget blir bokstav e. Når en bokstav i et straffebud gis nytt innhold og/eller innholdet forskyves til en annen bokstav, er det vanskelig og kanskje også umulig å få gjennomført relevante uttrekk fra register til bruk ved utarbeidelse av statistikk og analyser.

Med hilsen

Ketil Haukaas

Saksbehandler:

Anne Cecilie Dessarud
politiadvokat
Tlf: 23208960 / 41538392

Kopi:

Det nasjonale
statsadvokatembetet